

Michel Daenen
Zakelijk correspondent

Karin Gabor
Zakelijk correspondent

Zakelijk

Ondernemen op het platteland van Hongarije.

In de winter van 2004/2005 kochten we een stuk land met opstal aan de rand van het Bükk gebergte in Noord Oost Hongarije. Oorspronkelijk was het alleen bedoeld als vakantiehuis, maar al gauw nodigde de plek ons uit tot grotere plannen. Inmiddels bouwen we er aan een kleinschalig conferentieoord met 10 gastenkamers, een woongedeelte voor onszelf, een conferentiezaal en een tuin met een aantal wellnessfaciliteiten. Als alles mee zit gaan we open in het najaar van 2008.

Na inmiddels drie jaar samen met Hongaren te hebben gebouwd aan deze plek leek het ons aardig om wat van onze ervaringen met u te delen. Natuurlijk is het niet generiek, maar wellicht dat onze ervaringen interessant zijn en tips bevatten waar de Nederlandse ondernemer op het Hongaarse platteland zijn voordeel mee kan doen.

Let op met wie je zaken doet

Klinkt logisch, maar onze ervaring was dat je juist ook aan de Nederlandse kant op moet passen met wie je in zee gaat. We waren onze zoekactie naar Hongaars vastgoed gestart via internet en kwamen zo met een Nederlandse 'makelaar' in contact die ons ook het object toonde dat we uiteindelijk gekocht hebben. Gelukkig hebben we zelf met de burgemeester in het dorp kunnen praten en die vertelde ons dat het bestemmingsplan heel anders was dan de Nederlandse makelaar ons wilde doen geloven. Ook hebben we met de toenmalige eigenaar gesproken en bleek de deal er toch anders uit te zien dan de Nederlanders zeiden. Als we via die makelaar zaken hadden gedaan, hadden we twee keer zoveel betaald als de eigenaar had gekregen, hadden we minder land dan ons was beloofd en was er geen garantie geweest op blijvend vrij uitzicht naar de bergen. Probeer dus altijd meer te weten te komen voordat je zaken doet, door bijvoorbeeld te praten met de burgemeester of met de bureaus.

Laat je niet afschrikken

Toen we het dak van het hoofdgebouw wilden laten vervangen zijn we op zoek gegaan naar goede Hongaarse dakdekkers. Er kwamen er twee langs en beiden gaven ons de indruk dat het onbegonnen werk was. Eerst dachten we dat ze het zeiden om de prijs wat op te voeren (als je doet of het erg moeilijk is, is een hogere prijs immers verantwoord) maar dat bleek niet het geval. Het was meer een uiting

van de algemene toch wel pessimistische houding van Hongaren. Laat je er niet door van de wijs brengen. Inmiddels is het dak vernieuwd en spreekt men in het dorp vol lof over het resultaat met de extra woonlaag die zo is ontstaan).

Andere omstandigheden vragen andere oplossingen

Denk niet dat je met je eigen Nederlandse bouwkennis er ook wel komt. Wij wilden aanvankelijk een PVC-dakgoot aanleggen, maar gelukkig werden we er door de Hongaren op gewezen dat zulke dakgoten binnen een winter kapotvriezen door het soms extreme landklimaat. Wij hebben dus op hun aanraden voor aluminium gekozen. Een Nederlandse investeerder in de buurt van Boedapest was echter eigenwijs en heeft een grote loods 'op z'n Nederlands' gebouwd. Helaas had hij er geen rekening mee gehouden dat er in Hongarije meer sneeuw valt dan in Nederland en zijn dak is dan ook volledig ingestort de eerste winter na oplevering. Aan de andere kant moet je ook weer niet met alle gewoonten meegaan. Zo hebben ze bij ons op het platte land nog nooit van grondverf gehoord. Men is gewend alles na een paar jaar weer te verven (mankracht kost toch niet veel). Daar zijn we niet in mee gegaan en we hebben de grondverf dus maar uit Nederland meegenomen.

Ons kent ons

Netwerken zijn heel belangrijk in Hongarije. In kleine dorpsgemeenschappen kent iedereen elkaar. En of je het in de gaten hebt of niet, er wordt naar je gekeken en over je gepraat. Of men je dan mag of niet maakt veel uit voor de medewerking die je kunt verwachten. Daar kun je dus zelf veel aan doen, door je open, vriendelijk en bescheiden op te stellen. Toen wij onze overbuurvrouw vertelden wat er allemaal in het hoofdhuis verbouwd zou worden zei ze 'weet ik'... de aannemer bleek de man van een van haar kleindochters te zijn. Juist omdat iedereen op elkaar let kan het zakendoen in een dorp een groot voordeel opleveren: de Hongaar is trots en wil dus niet te boek staan in het dorp als iemand die slecht werk aflevert. Zaken doen met een bekende uit het dorp is op die manier een ongeschreven en levenslange garantie voor geleverd werk.

Wachten tot je een ons weegt

Het eerste jaar hadden we ramen en deuren afgenomen van een kennis van

de aannemer (belang van netwerken). Hij had het goed gedaan en wij wilden een jaar later voor de overige ramen ook wel bij hem terecht. Het waren er behoorlijk wat, dus wij dachten: 'leuke klus voor hem, kan hij behoorlijk aan verdienen'. Hij beloofde binnen een week met een offerte te komen. Maar, ook na herhaaldelijk aandringen, hebben we geen papiertje gezien. Inmiddels –driekwart jaar later– zijn er wel ramen besteld en worden ze binnenkort ook geplaatst, maar dat gaat allemaal met mondelinge offertes. Ondernemers zijn vaak niet gewend geschreven offertes uit te brengen. Daar kun je vaak lang en soms tevergeefs op wachten. De reden? We kunnen er alleen naar gissen. Mogelijk heeft het iets te maken met zichtbaarheid dan wel onzichtbaarheid naar de belastingdienst toe. Wij leggen zelf namelijk wel altijd afspraken met de mensen waarmee we werken vast op papier, om iets te hebben om op terug te vallen en daar zetten ze zonder problemen hun handtekening onder.

Check check dubble check

Hoewel je offertes dus niet op papier krijgt, zijn officiële papieren weer wel heel belangrijk. Zo is er onlangs bij de aanschaf van een tweede pand door het ontbreken van een officieel papier een bijbehorend wijnkeldertje aan onze neus voorbij gegaan. De eigenaar van het huis bleek de kelder niet te kunnen verkopen omdat hij abusievelijk nog op naam van een zwager stond. Jammer, maar helaas. En het feit dat je transacties via een advocaat regelt, zegt ook niet alles. De ene checkt alles keurig, de ander maakt zonder jou of je paspoort gezien te hebben een acte op. Je moet zelf –of door iemand die je helemaal vertrouwt– de papieren checken voor je tot een transactie overgaat, (bijv. bij een object of het schuldenvrij is of dat er beperkende rechten/plichten op zitten) zodat je weet waar je voor tekent.

Spreek de taal

Ja, Hongaars is een moeilijke taal om te leren, maar als je van plan bent langere tijd zaken te doen met Hongaren loont het zeker de moeite. Veel mensen op het platteland spreken geen andere taal dan het Hongaars (behalve een beetje Russisch dan), dus dan is het een 'must' basis Hongaars te kennen. Anders dan in sommige andere landen is de Hongaar op het platteland zeer bereid jouw 'kinder-Hongaars' te verstaan. Ze waarderen het

enorm als jij je best doet hun taal te spreken, helpen je met je zinnen, waardoor je in de praktijk snel kunt bijleren.

Waardigheid

Eer is voor een Hongaar erg belangrijk. Zorg dat hij zijn eer of waardigheid behoudt. Zo hadden we met een van de bouwers een lang gemaakte afspraak dat hij afgelopen augustus een aantal badkamers op zou leveren. Voor ons was die oplevering belangrijk, omdat die cruciaal was voor de voortgang van een aantal andere zaken. De bouwverder liet zich de eerste weken van augustus niet zien en eind augustus begon hij mondjesmaat. Toen we hem daarop aanspraken was de respons: "Ja, jullie familie liep hier de afgelopen weken rond en de bouw is heel gevaarlijk. We konden dus niet veel doen omdat zij er waren." Een onzinsmoes, dat wist iedereen. De feitelijke reden was dat hij dubbel werk aangenomen had. Ook dat wist iedereen, maar door wel het signaal af te geven, maar er verder niet op door te gaan, is zijn eer gered en onze boodschap overgekomen. We zijn overigens wel benieuwd of de badkamers in oktober wel klaar zijn (wat hij ons heeft verzekerd).

Praten, praten, praten

Hongaren houden van gezelligheid en kletsen over van alles en nog wat. Dus weet dat als je met ze werkt dat het ook heel gezellig zal zijn en soms minder

efficiënt dan wij gewend zijn. Voor we zelf met bouwen begonnen zagen we bij wegwerkzaamheden geregeld groepjes mannen langs de weg staan, die druk met elkaar in overleg waren. Eenmaal zelf bezig, kwamen we er ook achter: als er een probleem is, wordt het werk neergelegd en gaan ze met z'n allen overleggen. Iedereen bemoeit zich ermee en ondertussen gebeurt er niets. Wel is de oplossing waar ze mee komen vaak erg goed en inventief, maar het kost ook veel tijd.

Drank hoort erbij

Onlangs was er een programma op de Nederlandse tv waarin iemand verkondigde: "ik hoef natuurlijk niet uit te leggen dat drank en werk niet samengaan. Dat is vanzelfsprekend." Nou, op het platte land is dat in Hongarije niet het geval. We durven zelfs te stellen dat het omgekeerd is. Palinka, witte of rode wijn, vaak huisgemaakt, het hoort erbij en het zal je vaak worden aangeboden. Weet dat zakendoen vaak ook gebeurt tijdens het gezellig met elkaar drinken. Al hou je niet van alcohol, toch is het verstandig niet altijd af te slaan wanneer het je wordt aangeboden. Maar, je kunt er wel een en ander aan doen om te zorgen dat er nog enige 'nuchterheid' is. Het eerste jaar gingen er bij ons liters wijn doorheen, omdat de werklui om het uur een glas wijn wilden, want ze hadden dorst. Op een gegeven moment kwam er een overbuurvrouw naar ons toe (ze zien alles) om te vertellen dat we de wijn prima met water konden aanlengen. 'Dat is beter voor de mannen en ook beter voor het werk en ze merken het niet eens', vertelde ze ons.

Elk nadeel heb z'n voordeel

Er is veel werkloosheid op het platteland, zeker in het Nood Oosten van Hongarije. Dat betekent ook dat mensen blij zijn met het werk dat er is. Biedt de mensen die willen en kunnen goede mogelijkheden bij je, behandel hen met respect en je hebt zeer loyale en bekwame werknemers en opdrachtnemers aan hen.

Zo hadden we afgelopen zomer een klusjesman die we voor een maand hadden ingehuurd. Hij had het zo op prijs gesteld dat hij de dag van ons vertrek om 5.30 uur 's morgens bij ons voor de deur stond: "ik dacht, ik kom even helpen met inpakken voor jullie terugreis".

Ten slotte

Heb geduld. Weet dat het allemaal langer duurt dan je wellicht in Nederland gewend bent. Aanvankelijk wilden we de zomer van 2007 volledig klaar zijn, maar nu zijn we blij als we volgende zomer het binnengedeelte af hebben. Ons streven is nu om het in het najaar van 2008 open te stellen voor workshops, trainingen en andere bijeenkomsten. Het bouwen kost veel tijd, maar als het eenmaal klaar is, is het een prachtige plek waar door veel mensen multicultureel en met grote toewijding aan is gewerkt en waar hopelijk velen in de toekomst van zullen genieten.

Meer info?

info@make-it-happen.nl of www.make-it-happen.nl
info@movetobalance.nl of www.movetobalance.nl

Tekst: ©Karin Gabor & Michel Daenen 2007

